

УДК 332.146.2:330.341

DOI:10.5281/zenodo.11869020

І.В. Міняйленко, канд. екон. наук, доц. (НУПП, Полтава)

О. Щур-Дунець, здоб. ОС «бакалавр» (НУПП, Полтава)

О. Щур-Дунець, здоб. ОС «бакалавр» (НУПП, Полтава)

СТРАТЕГІЯ СМАРТ-СПЕЦІАЛІЗАЦІЇ В КОНТЕКСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ: ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ

Метою політики регіонального розвитку ЄС є зменшення відмінностей між європейськими регіонами та посилення економічної, соціальної та територіальної єдності. Інвестиції для сприяння економічному зростанню та створенню робочих місць, а також посиленню територіальної співпраці є головними цілями ЄС. Європейська політика просторового розвитку спрямована на сталий, інтелектуальний та інклюзивний розвиток, враховуючи критерії розумних спеціалізацій, і п'ять амбітних цілей мають бути досягнуті найближчим часом: зайнятість, інновації, освіта, соціальна інтеграція та клімат/енергетика. Усі ці аспекти підтримуються розробкою національних і регіональних науково-інноваційних стратегій для розумної спеціалізації (RIS3), спрямованих на більш цілеспрямовану консолідацію та підтримку структурних фондів, а також стратегічний і комплексний підхід до сприяння розумному зростанню та розповсюдженню економічних знань у Європі.

Національні/регіональні стратегії досліджень та інновацій для розумної спеціалізації (стратегії RIS3) – це комплексні програми економічних трансформацій, розроблені з урахуванням місцевих умов.

Особливості дослідницьких та інноваційних стратегій включають:

- зосередження політичної підтримки та інвестицій на ключових національних/регіональних пріоритетах, викликах і потребах у розвитку, заснованому на знаннях;

- освіта, заснована на сильних сторонах, конкурентних перевагах і потенціалі досконалості кожної країни/регіону;

- підтримка технологічних і практичних інновацій і зосередження на сприянні інвестиціям приватного сектора;

- залучення зацікавлених учасників та сприяння інноваціям та експерименту;

- обґрунтування та комплексні системи моніторингу та оцінки.

Основні принципи стратегії просторового розвитку можна умовно поділити на сферу політичного управління та економічний сектор на основі розумної спеціалізації (табл. 1)

Таблиця 1 – Основні принципи стратегій просторового розвитку на засадах розумних спеціалізацій у сфері політики та економіки*

Принципи у сфері політики	Принципи у сфері економіки
– Зробити інновації пріоритетом для всіх регіонів	– Розробити та впровадити стратегії економічної трансформації
– Сконцентрувати інвестиції і створити синергії (між європейською політикою та фінансуванням, доповненням до національних і регіональних програм і приватними інвестиціями)	– Відповідати на економічні та суспільні виклики
– Покращити інноваційний процес	– Зробити регіони більш помітними та привабливими для міжнародних інвесторів
– Покращити управління та посилити залучення зацікавлених сторін	– Поліпшити регіональні внутрішні і зовнішні зв'язки (потрійні чи чотириспіральні мережі, трикутники знань, співпраця між університетами та підприємствами, кластери тощо)
	– Накопичити «критичну масу» ресурсів
	– Уникнути дублювання та копіювання в стратегіях розвитку
	– Сприяти розповсюдженню знань та технологічній диверсифікації

Джерело: складено авторами самостійно

Відповідно регламенту ЄС № 1301/2013 Європейського парламенту і Ради від 17 грудня 2013 року «Стратегія розумної спеціалізації» (S3), Стратегія «Спритна спеціалізація» (S3) відносяться до національних або регіональних інноваційних стратегій, які встановлюють пріоритети для створення конкурентних переваг шляхом розвитку сильних сторін досліджень та інновацій і узгодження їх з

потребами бізнесу, щоб послідовно реагувати на нові можливості та зміни ринку, уникаючи при цьому дублювання та фрагментації зусиль.

Стратегія розумної спеціалізації може приймати форму національної чи регіональної стратегії досліджень та інновацій (R&I) або бути інтегрованою з нею. Стратегії розумної спеціалізації розробляються шляхом залучення підприємницьких структур національних або регіональних органів управління та зацікавлених сторін, таких як університети та інші вищі навчальні заклади, промисловість і соціальні партнери.

Наявність національної або регіональної стратегії інтелектуальної спеціалізації, що відповідає національній програмі реформ, спрямованої на залучення приватних витрат на дослідження та інновації, яка відповідає характеристикам ефективних національних або регіональних систем досліджень та інновацій, є необхідною умовою для ефективного та дієвого досягнення визначеної цілі для всіх інвестиційних пріоритетів у сфері просторового розвитку, зокрема посилення наукових досліджень, технологічного розвитку та інновацій.

Відповідно до попередніх вимог RIS3, країни-члени ЄС та регіони повинні мати відповідну спеціалізацію, яка базується на SWOT-аналізі або аналогічному аналізі для зосередження ресурсів на обмеженій кількості пріоритетів досліджень та інновацій; визначає заходи сприяння інвестиціям у приватні дослідження, технології та розробки (ДТР); включає систему моніторингу та моніторингу; припускає, що держава-член ЄС ухвалила рамковий документ, який визначає бюджетні ресурси, доступні для досліджень та інновацій; держава-член ЄС прийняла багаторічний бюджет і визначення інвестиційних пріоритетів з посиланням на пріоритети ЄС (Європейський стратегічний форум з дослідницької інфраструктури - ESFRI).

Переваги впровадження розумних спеціалізацій включають зміцнення взаємодії між підприємствами, між бізнесом і дослідницькою галуззю, між дослідницькими установами і суспільством і між бізнесом і суспільством, збільшення інвестицій і залучення нових «компаній-лідерів» в регіони, підтримку спеціалістів високого рівня, які переходять до призначених інноваційних центрів.

Європейська методологія запровадження смарт-спеціалізацій дозволяє визначити пріоритетні галузі та перспективні інноваційні проекти на основі взаємодії трьох векторів: підприємницьких здібностей, науки і технологій та ринків.